UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Tertia, an iniuria sociorum sit armis propulsanda? Sic.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

debito: ſed in bello eſt facta ſua: vt.j.e.qõe.v.dicat.et.q. vij.li de rebus.et.ff.de acquiren.re.do.naturale.§.vlti. Item qꝛ contra cõtumacẽ in infinitũ iurari poteſt: vt.ff. de rei vendi.qui reſtituere. Argu.contra: qꝛ bona fides non patitur ꝙ idem bis exigatur: vt.ff.de reg.iuris.bona fides.

a Notãdũ eſt. ¶ Tranſitus. Licet em̃ trãſire ꝑ alienũ agruꝫ ius non ſit: vt.§.diſtinct.j.ca.j.tamen qꝛ neceſſari⁹ et innoxi⁹ erat iſte trãſitus, iſti prohiberi non debuerunt: vt ff. de aqua pluuia arcẽ.in ſumma.§. item varus. Item quia via publica erat: et nemo prohibetur via publica vti: vt.C.de ſerui. per agrum. Io.

Q Uod vero. ¶ Caſ⁹. Hic ponitur.iij.q.qua queritur an iniuria ſociorum ſit armis repellenda: et reſpondet ꝙ ſic: vt j.e.fortitudo. ⁊ capi.non inferenda. dummodo fiat cuꝫ moderamine inculpate tutele: vt.C. vnde vi.l.j.dũmodo fiat ſtatim. ex interuallo nõ licet preter authoritatem iudicis. et fieri debet a laicis, et non clericis: quib⁹ non licet armis accingi: dũmodo nõ fiat zelo vltionis, ſed amore correctionis. Et procedit hoc ordine Gratianus. Primo probat.x.authoritatibus et exemplis ꝙ iniuria ſocioꝝ non eſt armis propulſanda: ex quib⁹ cõcludit ꝙ ſi iniuria non eſt armis propulſanda, armorũ auxilia nõ ſunt expetenda: et qđ non eſt expetẽdum, iure preſtari non debet. Poſtea reſpõdet huic concluſioni, dicens ꝙ multa recte preſtantur que recte non petuntur: ſicut iudex recte vindicat iniuriam, quam tamen recte bonus nõ po-

Mat. ij.c.

Mat. xxj.a.

Ioan. xviij.g

li q̃ꝫ miniſter iudicandus eſt.

C um ergo iuſtũ bellũ ſit qđ ex edicto gerit̃, vl̃ quo iniurie vlciſcũtur: querit̃ qũo a filijs iſrael iuſta bella gerebantur?

D e his ita ſcribit Auguſti.in queſtionibus Nume.

¶ Innoxius tranſitus filijs iſrael negabatur, atq; ideo iuſta bella gerebant.

N Otandũ eſt ſane quẽadmodũ iuſta bella gerebantur a filijs iſrael contra Amorreos. Innoxius enim tranſitus[a] denegabat̃: qui iure humane ſocietatis equiſſimo patere debebat.

¶ Queſtio.iij.

Q Uod vero[b] iniuria ſociorum armis propulſanda non ſit, exemplis et authoritatib⁹ ꝓbatur. Dominus enim cuꝫ ab Herode quereretur ad interficiendum: non patrocinium ſibi queſiuit armorũ: cum occulto inſtinctu poſſet in eum cõuertiſſe manum iudeorum: ſed fugiens[c] in egyptum latuit ibi per ſeptennium. Sic etiam cum a iudeis lapidibus peteretur, abſcondit ſe, et exiuit de templo. Sic etiam cum duceretur ad crucẽ, noluit cõmouere aduerſus ſeniores iudeorũ turbã que nuper ei obuiam proceſſerat, et cum palmis et laudibus eũ receperat. Sic etiam interrogatus a Pilato an rex eſſet, ait: Regnum meum non eſt de hoc mundo. ſi enim eſſet de hoc mũdo, miniſtri mei vtiq; decertarent vt ego non traderer iudeis. Inſinuans illos ad regnũ huius mundi pertinere q̇ auxilio humanarum virium, non diuino preſidio ab iminenti iniuria ſe tueri cõtendunt. Itẽ cũ diſcipulis ſuis ait: Si vos ꝑſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliã: nõ arma armis, ſed fugã ꝑſequẽtib⁹ docuit opponi.

I tem ſicut legitur in Eſaia: Egypt⁹ a Nabuchodonoſor deuaſtata eſt qꝛ filijs iſrl̃ contra aſſyrios ⁊ chaldeos protectionis et defenſionis auxiliũ ꝑmiſit. vñ dictũ eſt: Bacul⁹[d] arũdineus rex Egypti: ſuper quem ſi aliquis innixus fuerit ꝯfringet̃: et ꝑforabit manum innitẽtis. Ipſi enim iudei captiui ducti ſũt: quia ſpem ſue liberationis nõ in ſolo deo, ſed in hoĩe[e] poſuerunt. Sic etiam de primis credẽtibus legit̃[f] ꝙ rapinã ſuorũ bonorũ cũ gaudio ſuſcipiebãt: nõ querentes ſibi alioꝝ patrocinia: ſed gaudentes quoniam digni[g] inueniebant̃ pro noĩe Ieſu contumeliã pati. Sic et apl̃us in prima epl̃a[h] ſuadet Corinthijs, vt iniuriam ⁊ fraudem patienter ferant: potius q̃ꝫ repetendo fratres ſcandalizent. ſic ab idolothytis et a qualibet eſca cenſet abſtinenduꝫ potius q̃ꝫ cũ ſcãdalo fratrũ edam⁹. ſic et a ſumptib⁹ abſtinet, ne aliqđ offendiculum euãgelio Chriſti preſtaret. Cuꝫ ergo ille qui ab iniuria armis arcetur, non minus ſcandalizetur q̃ꝫ ille a quo ablata coram iudice repoſcũtur: ptꝫ ꝙ ad ꝓpulſandam iniuriã nõ ſunt petẽda armorum auxilia. Q đ aũt petẽdũ non eſt, illud iure preſtari non

ſtulat: qđ probat per ſequens ca.et per duo exempla.

b ¶ Quod vero. Hic querit̃ an iniuria ſocioꝝ ſit armis repellenda: ⁊ dicendũ eſt ꝙ ſic.j.e.fortitudo. ⁊ ca.non inferenda. Gratianus tamen primo probat decem authoritatibus ⁊ exemplis ꝙ iniuria ſociorum nõ ſit armis repellenda: ⁊ ſic concludit in fine ꝙ iniuria nõ eſt armis repellenda: armorũ auxilia nõ ſunt appetẽda. ⁊ qđ nõ eſt petendũ, de iure preſtari non debet. Poſtea reſpõdet et dicit ꝙ multa iuſte preſtãtur, que non iuſte petuntur: ſicut iudex iuſte vindicat iniuriam, quam tamen bonus vir iuſte non poſtulat: quod ꝓbat per ſequens capi.et duo exempla.

Iniuria ſocioꝝ an ſit armis repellẽda

Mat. x.c.

Eſaie xix.d.

Eſaie xxxvj.

c ¶ Sed fugiẽs. Quicquid hic dicitur, allegatio eſt. Nam bene licituꝫ eſt cuilibet ſe defendere, etiam clerico: vt nota.§.qõne.j.in principio.et extra de homicid. interfeciſti. Sed ꝓ rebus defendendis dicunt pleriq; ꝙ non eſt licitum clerico aliquem occidere: vt extra de homicid. ſuſcepimus. vnde bene dicitur in illa decreta. interfeciſti te et tua. nõ dicitur ibi, te vel tua.

Defenſio cuilibet eſt ꝑmiſſa.

Heb. x.g.

Actu. v.g.

j.Coꝛ vj.b.

d ¶ Baculus arundineus. Id eſt fragilis defenſio.

e ¶ Sed in homine poſuerunt. Quod non licet.j. de conſecratio. diſtinc.j.omnis chriſtianus.

j.Coꝛ viij.c.

e ¶ Sꝫ in hoĩe.i. in egyptijs.

f ¶ Legitur. In actibus apl̃oꝝ.

g ¶ Digni. id eſt de hoc gaudebant quia digni erant qui patienter poterant ſuſtinere omnia aduerſa.

† Licet em̃ detenear dimittere rẽ ãcõrem: nõ tñ ſatiſfactionẽ.j.e.q.iiij.ſi illic, Archi.

h ¶ Suadet. Nõ precipit: quia licite poteſt quis petere ſatiſfactionem. † vt.xliij.q.j.quod debetur.

debet[a]. Sed econtra multa rite preſtant̄, q̄ tamē iure nō petuntur. Bonus enim non rite[b] iniurie vindictā petit, q2 malū ꝓ malo redderet: quā tamē iudex recte infligeret, nec niſi bonum ꝓ malo redderet.

Unde Augu. in expoſitione pſal. cviij. ait.

¶ Que ſint differentie retributionum.

Sex differētie[c] ſunt. reddere bona ꝓ malis, non reddere mala ꝓ malis: hec bonorū ſunt, et prius melius. Nō reddere bona pro bonis, ⁊ reddere mala pro bonis. hec duo malorū ſunt, ſed poſteriꝰ deterius. Reddere bona ꝓ bonis, ⁊ pro malis mala. hec duo mediocrium[d] ſunt, prius propinquum bonis: cōuenit etiā malis, qđ Chriſtꝰ non arguit[e], ſed plꝰ oportere dicit, q2 et ethnici hoc faciūt: poſterius ꝓpinquū malis, conuenit tamen etiam bonis. vnde et lex modum vltionis ſtatuit: Oculū pro oculo. que (ſi dici poteſt) iniuſtorū[f] iuſtitia eſt: nō quia iniqua eſt vltio, quā lex ſtatuit: ſ3 quia vitioſa libido vlciſcendi: magiſq3 ad iudicem[g] pertinet hoc inter hoīes diſcernere, q̄3 bonum hominē ſibi expetere. hic enim malum pro malo redderet. iudex vero punit nō delectatione aliene miſerie, quod eſt malum pro malo: ſed dilectione iuſtitie (iuſtum[h] ꝓ iniuſto[i]) quod eſt bonum pro malo, qđ etiam deus iudex facit.

Item ab aliquo capto iniuſte ſua exiguntur, pro vita tamen redimenda iuſte offeruntur.

Itē vaſa ſacra ab aliquo barbaro iniuſte exigūtur: ꝓ redēptione tn̄ captiuorū iuſte preſtantur. ſic ⁊ iniurie propulſatio lic3 iniuſte poſtulet̄, iure tn̄ preſtat̄: q̄3q̄3 et ipſa poſtulatio non vſq3quaq3 iniuſta ꝓbetur. Aliud em̄ eſt iniuriā ꝓpellere, vt ſibi liceat voluptuoſe viuere: aliud vt alioꝝ vtilitati libere poſſit vacare. Sicq3 aliđ eſt ſuffragium ab hoīe tanq̄3 a miniſtro iuſtitie poſtulare, vt mala volūtas aduerſantiū eiꝰ miniſterio careat effectu, ⁊ bonorum volūtas eius ſuffragio ſortiatur effectū: aliud ſpem ſuā a deo in hominē tranſferre, vt aduerſa que inferuntur a deo ad vite correctionem, humano pellantur auxilio, nulla precedente correctione: ſicut Iſraelite qui per captiuitatē ſibi imminētem Egyptiorum ſuffragio ſe putabant poſſe euadere ſine penitētia preterite vite nō reuocātes ad memoriam. Da nobis auxilium de tribulatione, q2 vana ſalus hominis ⁊c̄.

¶ Et itē: Hi in curribꝰ, ⁊ hi in equis: nos autē in noīe dei noſtri inuocabimꝰ. Petere ergo vel preſtare in tribulatiōe ſubſidium, vt voluptuoſe q̄s in crimine viuat, dānabile eſt. Petere autē vel preſtare ſolatiū, vt malis facultas delinquendi adimat̄, vt eccleſia pacem adipiſcatur, vt aliquis multorum vtilitati ſeruetur, vtile eſt ⁊ honeſtum: diſſimulare vero, eſt grauiſſimum. Hinc de Paulo legitur q cum quidam Iudeorum iuraſſent ſe non comeſturos panem, niſi eum interficerent, petijt milites a pretore quorum preſidio illeſus ſeruaretur ab iniuria Iudeoꝝ: non ſue voluptati, ſed omnium vtilitati victurus. Hinc in euangelio mercenariꝰ vocatur qui videt lupum venientem, et dimittit oues et fugit. Hinc etiā eccl'ia auxiliū ab īperatore ad ſui defenſionē petere monet̄.

Unde Auguſtinus ad Bonifacium ait.

¶ Ab imperatore eccleſia auxilium poſtulare debet.

Maximianꝰ ep̄s Uagienſis auxiliū petijt ab im-

a ¶ Non dz. Hec regula falſa eſt: † q2 multa licite preſtantur que illicite petunt̄. viij. q. j. qui epiſcopatum. xviij diſtinc. de eulogijs ff. de va. ⁊ extraordi. cogni. l. j. §. eſt quidem.

† Et iō dic q hoc ſophiſtice argumentatus eſt. Hoff.

b ¶ Rite. ſic ergo iudex ex officio ſuo dz punire crimen, licet accuſator accuſare non poſſit ‡ quia quādoq3 ſanctitas ignoſcendi gloria3 derelinquit vt. C. de epiſ. et cle. ſi quis in hoc. j. reſpon. et eſt ſi. extra de ap. conſtitutus. in fi. Ioan. ‡

‡ Adde ad hoc not. per Bal. in l. libellorum. §. fi. ff. de accu. not. Archi. ij. q. vij. ſi q̄s. in fi. ‡ Uncūq3 enim clarius rūt crimina ſunt puniēda. j. e. q. iiij. ecce. Archi. Ero. xxj. c.

Sex differentie. ¶ Caſus. In hoc. c. aſſignat Augu. ſex differentias retributionū: quarum due cōueniunt bonis tantu3 alie due malis: alie vero due mediocribꝰ. Et ponit exempla de omnibꝰ, et ne aliquis excederet modum vlciſcendi in retributione, lex ibi modum ſtatuit cū dixit. Oculū pro oculo. que vltio iniuſtorum iuſtitia dicebatur: non q vltio quā lex ſtatuit, mala ſit: ſed quia ad iudicem magis pertinet vlciſci, q̄3 ad bonum hominem petere vltionem.

c ¶ Sex differentie. retributionū.

d ¶ Mediocriu3. Hic mediocres appellat illos qui non ſunt ſumme boni, vl' ſūme mali. Io.

! Hoc verū iuſtū ꝓ iniuſto, hoc loco in Au. non habetur.

e ¶ Non arguit. cum dicit in euangelio. Si diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? nonne etiam ethnici hoc faciunt?

f ¶ Iniuſtorum. Quia vltionis cauſa ſepe aliquis petit a iudice vt aduerſarius puniatur. iſte iniuſte facit: licet non faciat contra legem.

g ¶ Ad iudicem. Qui enim ſine iudicis authoritate violentiam facit, punitur. xvj. q. vj. placuit.

h ¶ Iuſtum. ſcilicet factum iudicis eſt iuſtum.

i ¶ Iniuſto. Id eſt qui hoc tantum iniuſte petit. i. cauſa vltionis. Simile. ſ. e. queſtio. j. qđ culpatur.

¶ Item ab aliquo.

¶ Caſꝰ. Hic ponit Grat. duo exēpla ꝑ que ꝓbat q quedā iuſte preſtant̄, que tamen iniuſte poſtulātur: ad inſtar quorum propulſatio iniurie iure preſtatur: iniuſte tamē poſtulat̄. Poſtea dat ſolutionem dicens q ſi quis poſtulet iniuriam repelli, vt liceat ſibi in voluptate carnis viuere: damnabile eſt. ſi quis vero poſtulat vt malorum audacia refrenetur, vel vtilitati multorum conſulatur, vtile eſt et honeſtum. Et hoc probat tribus exēplis. ſ. exemplo Iſraelitarum, ⁊ apoſtoli Pauli: ⁊ mercenarij: et hoc modo eccleſia ſepe ab imperatore poſtulat auxilium ad iniuriam repellēdā. ⁊ ad hoc inducit ſequens cap.

ps. lix.
ps. xix
Actu. xxiij.
Ioā. x

Maximianus epiſcopus.

¶ Caſus. Oſtēdit hic Augu. bonifacio q eccleſia recte poteſt poſtulare vt iniuria repellatur et hoc probat duobus exemplis, ſcilicet maximiani epi et apſli Pauli.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Sȝ negligētia. Nā q̄libet tenet̃ defendere ius ſuū: vt.lxiij. diſt.ca.antepe.⁊.ff.de pe.here.illud. † al'as lxiij.
b ¶ Conſiliū. Nec in hoc peccaſſet Paulus, licet aliq̄s tunc ibi fuiſſet occiſus: vt.j.ca.q.v.de occidendis. Sed quid ſi clericus conqueratur de aliquo laico: et iudex iubeat occidi euȝ: an teneatur cleric⁹ de morte eius? Uidetur ꝙ ſic: vt.j.e.q.v.vnū ſolum. Sed nō eſt hoc verum. nā ſi clericus ciuiliter agit, vel agit pro modico crimine qđ non inducit mortem, vel mēbri abſciſſionem: ſi iudex ipſuȝ morti tradit, hoc non nocet clerico: vt.ff.đ bo. liber.qui cum maior.§.j.⁊ eſt expreſ ſuȝ.extra de homi. poſtulaſti. Itē nūquid eſt imputanda epiſcopo mors alicui⁹ ſi vocat milites ad pugnam? videt̃ ꝙ ſic: vt.xx. qō.iij.eos qui. ſed hoc nō eſt verum. j.e.queſt.v.de occidendis.

Cleric⁹ ꝓpt̃ cuius conqueſtio nē laic⁹ occiſus eſt, an teneat̃. Actu. xxiij. d

c ¶ Proderetur. Nō tamen fuit hec vera proditio, cum dixerat talibus qui poterāt ꝓdeſſe, nō obeſſe: vt.xxij.q.v. hoc videt̃. Jo.

N Oſtri. ¶ Caſus. Loquit̃ hic Auguſtin⁹ ad Demetriū hereticum oſtendens ꝙ catholici recte petunt vindictam cō tra hereticos eccleſiam dei male perſequentes.

d ¶ Noſtri.i. catholici.

e ¶ Defendant. Immo etiam expugnari poſſunt heretici: vt ex̃ de here. vergētis.⁊.j.q.v.ſi audieris. Jo.

peratore Chriſtiano ꝯtra hoſtes eccl'ie, nō tā ſui vlciſcendi cauſa, q̄ȝ tuende eccl'ie ſibi credite. quod ſi pretermiſiſſet, nō eius fuiſſet laudāda patiētia, ſed negligētia [a] merito culpanda. Neqȝ enim apoſtol⁹ Paul⁹ vite ſue tranſitorie, ſed eccleſie dei conſuluit quādo cōtra illos qui eū occidere cōſpirauerāt, conſiliū [b] eorum vt tribuno ꝓderetur [c] effecit: vnde factum eſt vt eum ad locum quo fuerat perducend⁹, deduceret miles armatus, ne illorum pateret inſidijs.

I tem Aug. ad Demetrium.

¶ Catholici aduerſus hereticos a poteſtatib⁹ ordinat̃, defenſionē poſſunt poſtulare.

N Oſtri [d] aduerſus illicitas et priuatas veſtrorum violentias (quas ⁊ vos ibi qui talia facitis, doletis et gemitis) a poteſtatibus ordinat̃ vltionē petūt: nō ꝙ hos perſequant̃, ſȝ q̄ ſe defendant [e].

I tem eiuſdem contra Petilianum.

¶ Quantū intereſt inter perſecutionem catholicorū et hereticorum.

P Ro mēbris Chriſti aduerſus vos ſeuiūt ⁊ vobis reſiſtunt quicunqȝ in eccleſia eo animo ſunt, quo tūc Petrus fuit [f] cum ferrum ꝓ Chriſti noīe ſtrinxit: ſed multum intereſt inter veſtrā perſecutionem et iſtoꝝ. Uos ſimiles eſtis ſeruo ſacerdotis: quia ſeruientes principib⁹ veſtr̃, aduerſus eccleſiaȝ catholicā.i.aduerſus corpus Chriſti armamini. Iſti autē tales ſunt q̄lis tūc Petr⁹ fuit, q̄ ꝓ Chriſti corpore.i.ꝓ eccl'ia [g] etiā corporal'r pugnauit.

I tem Ambroſius libro.j.de officijs.

¶ Iuſtitia plenus eſt qui patriam bello tuet̃ a barbaris.

F Ortitudo q̄ bello tuetur a barbar̃ patriam [h] vel domi defendit infirmos, vel a latronibus [i] ſocios, plena iuſtitia eſt.

I tem Hieronymus ſup Sophoniam.

¶ Prodeſt latroni vel pirate qui membra eius debilitat.

S I quis fortitudinem latronis vel pirate eneruat [k], et infirmos reddit: ꝓdeſt illis ſua infirmitas. debilitata enim mēbra, quibus prius nō bene vtebantur, a malo opere ceſſabunt.

I tem Ambro.li.j.de officijs.

¶ Qui ſocij non repellit iniuriam, ſimilis eſt ei qui facit.

N On inferēda ſed in depellēda iniuria lex virtutis eſt. qui enim nō repellit a ſocio iniuriam ſi poteſt [l], tam eſt in vitio q̄ȝ ille qui facit. Unde ſanct⁹ Moyſes [m] hinc prius orſus eſt tentamenta imbecillis fortitudinis. Nam cum vidiſſet Hebreū ab Egyptio iniuriā accipientem, defendit: ita

et per te faciliter videbis. Facitis.i.qui eſtis inter tales qui ſimilia faciunt.

f ¶ Petrus fuit. Sed nonne Petrus peccauit vtendo gladio, cum hoc non fecit authoritate ſuperioris: vt.j.e. qō.iij.ille.et clericis permiſſum eſt tantum ſeipſos defendere: vt extra đ homi.ſuſcepimus. et ca.ij? Sed dic ꝙ adhuc non fuerat hoc ꝓhibitum clericis. Petrus vtendo gladio an peccauit.

g ¶ Eccleſia. Nō enim eſt alicui obediendum contra eccleſiam. xxiij.q.j. hec eſt fides.et.xj. q.iij. Julianus.

h F Ortitudo que. ¶ patriam. hoc caſu nō tenetur qui patrē proprium interficit: vt.ff.de reli.minime.

i ¶ Latronibus. quos licet ſine authoritate iudicij interficere: vt.j.ca.q.v.cū homo.⁊.C.qn̄ liceat vnicuiqȝ ſe ſine iudi. vindi.l.j. xvij.q.iiij.ſicut. Latrones occidi poſſunt.

S I quis fortitudinem.

k ¶ Eneruat. hoc intelligas de famoſis latronibus qui in furca ſuſpēdūtur: vt.ff.de penis capitalium. §.famoſos. ſed ſi nō eſt famoſus latro, tantum caſtigari iubet̃: nec debet tunc vitam aut membrum perdere: vt.C.de ſeruis fugi.auten.ſed nouo iure. Jo. Latrones nū puniri licite ſuſtio.

N On īferēda. ¶ Caſ⁹. Oſtēdit Ambro. in hoc ca. ꝙ iniuriā repellere a ſocio, virtus eſt: qđ ꝓbat exēplo Moyſi et authoritate Salomonis. Exo. ij.b.

Joan. xviij.d

P Ro membris chriſti. ¶ Caſus. Petilianus dicebat ꝙ milites chriſtiani armari non debebant contra ſe vel alios hereticos: quia peccatum eſt. Sed Auguſt. econtra dicit, ſcilicet ꝙ milites pugnantes contra hereticos non peccant: quia pro defenſione eccleſie hoc faciunt: et eo animo quo Petrus ferrum euaginauit ꝓ chriſti defenſione. Heretici autem cum regnant aduerſus eccleſiam, ſimiles ſunt ſeruo ſacerdotis: qui aduerſus chriſtum pugnabat. Sequentia duo cap. plana ſunt

l ¶ Si poteſt.i.ſi eſt in poteſtate poſitus. et ita exponūt quidam. † al'. non tenetur: vt.j.e.q.iiij.forte.in fin. ſi enim quilibet tenetur alium defendere: ergo ſi aliquis reciperet pecuniam ꝓ defenſione alicuius teneretur eam reſtituere: quod non eſt verum. ‡ vt.ff.quod me.cau.l.metum.§.ſed licet. et ff.de dona.ſi pater.§.j. Cuilibet tamen licitum eſt defendere alium, ſi vult.ff.quod me. cau. ſed et partus. Sed iſtis obuiat.j.e.c.vlti. † vt L. cuius fuit iſta glo. ‡ De hoc no. ex̃ đ ſē. excom. quātē.

m ¶ Moyſes. hiſtoriaȝ habes de peni.di.ij.§.opponit̃.

vt egyptiuz ꝓſterneret[a], atqꝫ in arena abſconderet. Salomon quoqꝫ ait. Eripe[b] eū qui ducitur ad mortem.

Item Anaſtaſius et Damaſus papa.

Malorum impietati fauet qui eis obuiare ceſſat.

QUi poteſt[c] obuiare ⁊ ꝑturbare ꝑuerſos, et nō facit: nihil eſt aliud q̄ꝫ fauere īpietati eoꝝ. Nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte qui manifeſto facinori deſinit obuiare.

Item Calixtus.

Qui diuina mandata contemnunt, ſeueris coerceantur vindictis.

IUſtū eſt vt q̄ diuina cōtēnūt mādata, ⁊ inobediētes paternis exiſtūt iuſſionibus: ſeuerioribꝰ corrigātur vindictis: quatenꝰ ceteri talia committere timeāt: et omnes gaudeāt fraterna cōcordia: et cuncti ſumāt ſeueritatis atqꝫ bonitatis exemplum. Nam ſi (qđ abſit) eccleſiaſticā ſolicitudinem vigoremq̄ꝫ negligimus, perditꝰ deſidia diſciplinam: et animabus fidelium profecto nocebitur.

Item ex cōci. Carthagi. v.

Imperatores cum epōrū prouiſione eccleſie defenſionē aduerſus diuitum potentiam debent ſuſcipere.

AB impatoribus[e] vniuerſis iuſtū eſt auxiliū poſtulandū propter afflictionem pauperum, quorū moleſtijs ſine intermiſſione fatigaꝫ eccleſia. vt defenſores eiꝰ aduerſus potentiam diuitū cum epiſcoporum prouiſione delegenꝫ. Ecce ꝙ nōnūq̄ꝫ eſt obuiandū peruerſis, ⁊ iniuria ſociorum armis eſt ꝓpulſanda: vt et malis adempta facultas delinquēdi ꝑſit: ⁊ bonis optata facultas libere cōſulēdi eccleſie miniſtretur. Hoc qui nō facit, conſentit.

Unde Auguſt. ait in pſalmo lxxxj.

Non ſunt imunes a ſcelere qui nō liberant eos quos poſſunt a facto liberare.

OStēdit Propheta[f] nec illos immunes a ſcelere eſſe q̄ ꝑmiſerūt Chriſtū principibꝰ interficere: cū ꝓ multitudine timerentur, et poſſent illos a facto, et ſe a conſenſu liberare. Qui deſinit obuiare cum poteſt, conſentit.

Queſtio .iiij.

QUod aūt vindicta[g] inferēda nō ſit, multis modis ꝓbaꝫ. mali eīn tolerādi ſunt, nō abijciēdi: increpatione feriendi, non corporaliter expellendi.

Unde Aug. ait in lib. de verbis domini.

Quō mali ſunt tolerādi: et quomō ab eis recedendū ſit.

TOlerandi ſunt quidē[h] mali pro pace: nec corporaliter ab eis recedatur, ſed ſpiritualiter. Spiritualiꝫ autem exire eſt facere quod pertinet ad correctionem malorum, quātum licet pro gradu[i] cuiuſqꝫ ſalua pace. diſplicere

a Proſterneret. ergo aliquis poteſt excedere modū in defendēdo. Arg. ꝫ ex̄ de re. ſpoli. olim cauſam. in fi.
b Eripe. Per vim, ſi iniuſte ducatur: vt. ꝭ. e. queſt. v. reos. vel per ſupplicationem, ſi iuſte ducatur: vt. xiiij. queſtione. vj. ſi res. † Joan.
c QUi poteſt. ꝫ. ij. q. vij. negligere. lxxxiij. di. error. Joan.
IUſtum. Caſus. Bonum eſt ⁊ iuſtum vt delinquentes vindicta corrigantur vt et ceteri metū habeāt, et animabus delinquentiū conſulatur.
d Perdit. id eſt deſtruit. Joan.
e AB imperatoribus. Tale itaqꝫ auxiliū poſſūt epiſcopi ab imperatore petere: vt. xj. qōe. j. placuit. et. lxiij. diſtin. adrianus. et ſi imperatores vel principes nolūt defendere eccleſiaꝫ, poſſunt excōmunicari ab epiſcopis: vt ꝭ. e. qōe. v. adminiſtratores.
f OStēdit propheta. Dauid cū dixit: eripite egenū ⁊ pauperē. Hic eſt euidens argu. contra illos qui dicūt ꝙ ſocius non tenetur iuuare ſociū niſi habeat aliquam iuriſdictionē in eū qui infert iniuriam. Iſti dicunt ꝙ populus bene habet iuriſdictionem, licet dicat lex ꝙ trāſtulit ius ſuum in imperatore. † nam ſi ciuitas vel populꝰ non haberet iuriſdictionē quare puniretꝫ propter defectum iudicis: vt. ꝫ. e. qō. ij. dñs? Joan.
QUod autem hec q̄ſtio diuidiꝫ in. viij. partes: in prima quarum probat per. xv. ca. ꝙ mali ſunt pro tempore tolerandi, ſunt tamen a ſocijs cōmonēdi ſalua pace, ⁊ a prelatis q̄ſtū poterunt ſine ſcandalo. Scđa ibi, Ex his omnibus. Tertia ibi, Eſt et alia, Quarta ibi, Ecce quot crimina. Quinta ibi, Semel vero. Sexta ibi, Sed obijciꝫ. Septima ibi, Porro. Octaua ibi, Breuiter. Jo. de fan.
Caſus. Hic ponitur quarta queſtio, qua queriꝫ vtrū vindicta ſit inferenda. Et reſpōdeꝫ ꝙ ſic a iudice, tamen amore correctionis ⁊ liberationis: vt delinquentes corrigātur, et inocētes liberētur: vt. ꝭ. e. q. ea vindicta. Staꝫ. tamen hoc ordine ꝓcedit. primo probat ꝙ mali ſunt tolerādi, ⁊ nō feriendi vel expellendi, vſqꝫ ad. §. his ita. deinde reſpondet allegatis.
g Uindicta. vindicta quādoqꝫ inferꝫ zelo vltionis: quādoqꝫ infertur amore correctiōis. Primo modo non eſt inferenda: † et ſm hoc loquuntur capitula q̄ dicūt illationem vindicte ꝓhibēdā. ſcđo modo licite infertur. Alij ſic diſtiguūt. Criminū quedam ſunt occulta: quedā manifeſta. Super occultis nō eſt inferenda vindicta ſed ſuper manifeſtis ſic, niſi delinquens ſociam habeat multitudinē tunc enim propter ſcandalum toleratur: † vt. ꝭ. e. q̄daꝫ. ⁊. c. ſe. ⁊. c. non pōt. Item vindicta non eſt inferēda niſi a iudice vel eius authoritate: nec ipſe debet eam infligere niſi amore correctionis: et vt innocens liberetur: vt ꝭ. e. c. ea. vindicta.
TOlerandi. Caſꝰ. Exponit hic Augu. illam authoritatem veteris teſtamēti, Exite populꝰ meꝰ de babylonia: ⁊ immūdum ne tetigeritis. Exponit ergo Augu. ꝙ illud exite ⁊ illud tangere ſpūaliter intelligitur, ⁊ non corporaliter: vt cum illis permanentes peccata maloꝝ redarguamus, nec conſentiamus eis.
h Tolerandi ſunt. ꝫ. vij. q. j. ſuggeſtum.
i Pro gradu, id eſt pro dignitate ⁊ officio cuiuſcūqꝫ::

† Sub. vel pecuniam dando. lxxxvj. diſt. nō ſatis. in ꝑra pn. puer. xxiiij.
Imparator ab epō pōt excōicari.
Populus tātū hꝫ iuriſdictionē.
† Ut in ſi. d iure na. §. ſed qđ principi. mihi lonim nas cum eaꝫ ſibi remouit ex. ff. de offi. ꝑſi. l. pe.
Uindicta ifertur duplici ex cauſa.
† Arg. ad hoc. ff. ad le. aql. ſciētiā. et. l. ſi ex plagis. §. j. ex̄ d homi. ſignificaſti. ij. in fi.
† ad hꝰ xliij. di. comeſſatiões l. diſ. vt cōſtitueretur. Archi.